

Cultuurreis Berlijn 2024

6des

Bouw-, elektrische- en
mechanische technieken,
elektromechanica, industriële
wetenschappen, industriële ICT.

A&O Hauptbahnhof Berlijn, 23 april – 26 april 2024

a&o Berlin Hauptbahnhof
Lehrter Straße 12
Deutschland - 10557 Berlin
+49 30 322 920 - 42 00

Inhoudsopgave

1. INTRO.....	3
2. De busreis.....	4
3. Maaltijden.....	5
4. Afspraken.....	6
5. Wat neem je mee?.....	7
Dag 1.....	8
6. Pergamon Museum.....	9
7. DDR-Museum.....	10
8. Berliner Dom.....	11
9. Bebelplatz.....	12
10. De Paleisbrug.....	13
11. Unter der Linden.....	14
12. Alexanderplatz.....	15
13. Hackesche Höfe.....	16
Dag 2.....	17
15. De Bernauer Straße.....	20
16. Sachsenhausen.....	22
Dag 3.....	25
17. Rijksdag.....	26
18. Brandenburger Tor.....	27
19. Topography of Terror. (misschien).....	28
20. Checkpoint charlie.....	29
21. Potsdamer Platz.....	30
22. Tempelhof – Het grootste historische monument van Europa (misschien).....	31
23. Kurfürstendamm.....	33
24. Siegesaule.....	34
Dagindeling via maps.....	35
25. Dag indeling.....	35

1. INTRO.

Naar Berlijn rijden we over de A2 via Dortmund en Hannover richting Magdeburg en dan Berlijn. Vlak voor Magdeburg, een kleine 500km vanaf Lommel, heb je het stadje Helmstedt. Hier is de voormalige grensovergang Marienborg-Helmstedt. Langs hier gebeurde alle transit van en naar het oosten vanuit West-Duitsland. Hier vertrok de enige weg die rechtsreeks naar West-Berlijn leidde. Dit punt werd ook Checkpoint Alpha genoemd. Trouwens, de volgende controlepost om in het Westen te geraken was checkpoint Bravo aan de wijk dreilinden in Berlijn, staatsgrens DDR-West-Duitsland (geen afritten dus gedurende 250km tussen grens Helmstedt-West-Berlijn). Eenmaal in de zone West-Berlijn bevindt zich het derde checkpoint, u raadt het al, Checkpoint Charlie (das een weetje he). Nu goed, in Helmstedt is dus ook een museum rond dit thema: Denkmal. Misschien ook de ideale rustplaats voor de chauffeur.

Dezelfde namiddag vertrekken we aan ons hostel richting Oost-Berlijn langs Futurium richting Sammlung Boros (bunker) om dan langs Pergamonmuseum te wandelen richting DDR museum om dan via de Dom van Berlijn naar de Bebelplatz (Denkmal, Buchverbrennung en Humbolt), via Unter den Linden en Museumsinsel om bij Nicolaiviertel, de Marienkirche die platgebombardeerd is geweest (dus zeker wo2) aan te komen en dan naar alexanderplatz te gaan. Hart Oost Berlijn met Rotes Rathaus, Neptunbrunnen, Fernsehturm,... Vervolgens terug, evt via de Hackesche Höfe, om dan uiteindelijk uit te komen aan ons hostel.

Wij maken een keuze tussen cultureel Berlijn en hedendaags Berlijn.

Dag twee gaan weer richting Oost-Berlijn langs Hamburger Bahnhofmuseum naar het museum für naturkunde, om dan richting Gedenkstätte Berliner Mauer, We zakken af naar Bernauer Strasse, waar nog een stuk van de muur staat met ook een expositie van de bouw ervan. Van hieruit gaan we met onze bus naar het concentratiekamp Gedenkstätte Sachsenhausen.

Dag drie wandelen we 's morgens naar de Reichstag om de koepel te gaan bezichtigen en alles wat in de omtrek ligt, nadien gaan we de omgeving verkennen zoals Brandenburger Tor, denkmal Für die ermordeten juden, en wandelen we zeker langs Checkpoint Charlie (wat eigenlijk niks met wo2 te maken heeft maar goed) om uit te komen bij het techniek museum wat we in de namiddag gaan bezoeken. Ook dan zal de dag weer om zijn voor je het weet. Deze dag sluiten we af via de Potsdammer Platz om zo terug naar ons hostel te gaan.

2. De busreis.

De busmaatschappij die ons ter plekke zal brengen is:

Tempocars.
Brandstraat 91
2400 Mol
T: +32 14 31 22 74
E: info@tempocars.be
W: www.tempocars.be

We stoppen om de 4 uur omdat de chauffeur moet rusten. Hier kan je gebruik maken van het toilet, en eventueel het wegrestaurant (zakgeld).

Op dinsdagochtend 23 april vertrekken we aan onze school met de bus om 04.00u. We verwachten daarom iedereen **om 03.45u** om de koffers in te laden en om afscheid te kunnen nemen.

Via de kortste route zullen we naar onze bestemming in Berlijn gebracht worden. Er wordt onderweg één of twee tussenstops voorzien. We komen dan in de late namiddag rond 15h.00u ongeveer aan in Berlijn ons hostel.

Vrijdag 26 april vertrekken we na het ontbijt terug huiswaarts om 's avonds **rond 19.00u** aan te komen aan Provil.

3. Maaltijden.

Het verblijf tijdens deze meerdaagse uitstap is inclusief ontbijt. Jullie krijgen er 's morgens een ontbijt.

Tijdens het ontbijt is er chocomelk, thee en koffie.

Om Jean-Marie Pfaff-toestanden te vermijden, willen we jullie helpen met een beknopte woordenschat die je kan gebruiken.

Abendessen	Avondmaal	Briefmarke	Postzegel
Brot	Brood	Schokoladenmilch	Chocomelk
Fleisch	Vlees	Pommes frites	Frieten
Frühstück	Ontbijt	Gabel	Vork
Kaffee	Koffie	Kartoffel	Aardappel
Käse	Kaas	Limonade	Limonade
Löffel	Lepel	Marmelade	Confituur
Gemüse	Groenten	Menü, Speisekarte	Menu
Messer	Mes	Milch	Melk
Mittagessen	Middagmaal	Schüsseltuch	Schoteldoek
Stock	Verdiep	Suppe	Soep
Tasse	Tas	Teller	Bord
Wasser	Water	Wein	Wein
Wurst	Worst	Zucker	Suiker
Pfeffer	Peper	Salz	Zout
Thee	Thee	Spezie	Cola-limonade
Grüss Gott	Goedendag	Guten Morgen	Goedemorgen
guten Tag	Goedemiddag	Guten Abend	Goedenavond
Gute Nacht	Goedenacht	Auf Wiedersehen	Tot ziens
Bis nacher	Tot straks	Bis Morgen	Tot morgen
Entschuldigung, können Sie mir sagen...		Meneer, mevrouw, kan u mij zeggen	
Arm	Arm	Bein	Been
Knöchel	Enkel	Finger	Vinger
Hand	Hand	Zehe	Teen
Fuss	Voet	Weh	Pijn
Kopfschmerzen	Hoofdpijn	Bauchschmerzen	Buikpijn
Halsschmerzen	Keelpijn	Magenschmerzen	Maagpijn
Ich bin hingefallen	Ik ben gevallen	Hier tut es weh	Hier doet het pijn
Danke	Hartelijk bedankt	Bitte	Asjeblieft

Uiteraard houden we onze manieren aan tafel. We zijn ook beleefd tegen de mensen die het eten opdienen. Hou er in je taalgebruik rekening mee dat ze door het jarenlange contact met vele Nederlandstalige toeristen die hier ieder jaar komen, jou (en je opmerkingen) meestal begrijpen. Na het eten worden de glazen of tassen, de borden en het bestek samen gezet op de hoek van de tafel.

4. Afspraken.

We zijn met een vrij grote groep onderweg en bijgevolg zijn afspraken nodig om ons verblijf voor iedereen aangenaam en leefbaar te maken. Bij het niet nakomen van de afspraken, zal je de avond alleen mogen doorbrengen op de kamer.

- **Geen enkele leerling verlaat zonder toelating op eigen houtje het Hostel/verblijfplaats.**

- Elke leerling wordt 5 minuten voor aanvang van de activiteiten op de afgesproken plaats verwacht. Dit om tijdig met de activiteiten te kunnen starten.
- Je bent samen met je kamergenoten verantwoordelijk voor je kamer. In principe kom je enkel op je eigen kamer. Respecteer mekaars privacy, kamer en materiaal.
- De kamers worden iedere morgen ordelijk achtergelaten.
- Er wordt **binnen niet gerookt** vanwege het brandgevaar! De hoteleigenaars zijn hierin zéér streng!!
- Enkel de leerlingen die de toelating hebben van de ouders om te roken (via toelatingsblad) mogen roken.
- Enkel zachte muziek is toegelaten op de kamer (denk aan de burens). Geen extra boxen,... meenemen. Ook op de bus kan je naar je muziek luisteren, maar wel met oortjes.
- Op het bezit en gebruik van drugs (ook softdrugs) staan plaatselijk strenge straffen. Men treedt hier zeer kordaat op. Ons eigen schoolreglement is over drugs trouwens ook duidelijk. Bezit en gebruik van drugs zal dus tijdens deze stage zeer streng bestraft worden. De nultolerantie zal toegepast worden. Een verwittigd persoon is er twee waard!
- Plan je uitgaven: draag zorg voor je geld. Je bent er immers zelf verantwoordelijk voor.
- Alcoholische dranken die gekocht worden als geschenk of souvenir, worden in bewaring gegeven bij de begeleiding tot bij de aankomst in Lommel.
- Zowel overdag als 's avonds zijn de leerlingen verplicht deel te nemen aan de activiteiten. Hierbij wordt verwacht dat de leerling zich inzet voor elke activiteit.
- De leerling moet gehoorzamen aan de begeleider.
- Overdag is het niet toegelaten om alcoholische dranken te drinken.
- Tijdens de avondactiviteiten mogen de leerlingen, die de toelating hebben van de ouders, enkele biertjes drinken.
- GSM, Smartphone, fototoestel, MP3-speler, PSP, geld,... meenemen is op eigen risico. De school en begeleiders zijn niet verantwoordelijk voor diefstal en/of schade!

5. Wat neem je mee?

Gebruik deze lijst als checklist bij het inpakken

Kledij

Broeken (jeans/training)
Truien
Hemd – T-shirt's
Schoenen
Ondergoed en sokken (voor elke dag!)
Zakdoeken
Pyjama
Pantoffels
Muts
Zonnebril

Toiletgerief

Douchegel, shampoo, deodorant
Tandpasta & tandenborstel
Handdoeken en washandjes
Zakdoeken
Zonnebrandcrème
Eigen medicijnen, reispillen
Linnenzak (of kussensloop)

Geen lakens of slaapzak meenemen!

Belangrijk:

Je koffer moet voorzien zijn van een label, waarop je naam en adres vermeld staan. Geen overbodige zaken meenemen, vanwege de beperkte bagageruimte in de bus (1 koffer/persoon). Neem minstens 1 rekverband of tape mee om eventuele lichte kwetsuren (kneuzingen, verrekkingen,...) te kunnen verzorgen.

MEDICATIE

Dit moet op voorhand doorgegeven worden aan de begeleiders. Bv. dagelijkse medicatie; pijnstiller, misselijkheid, reisziekte...

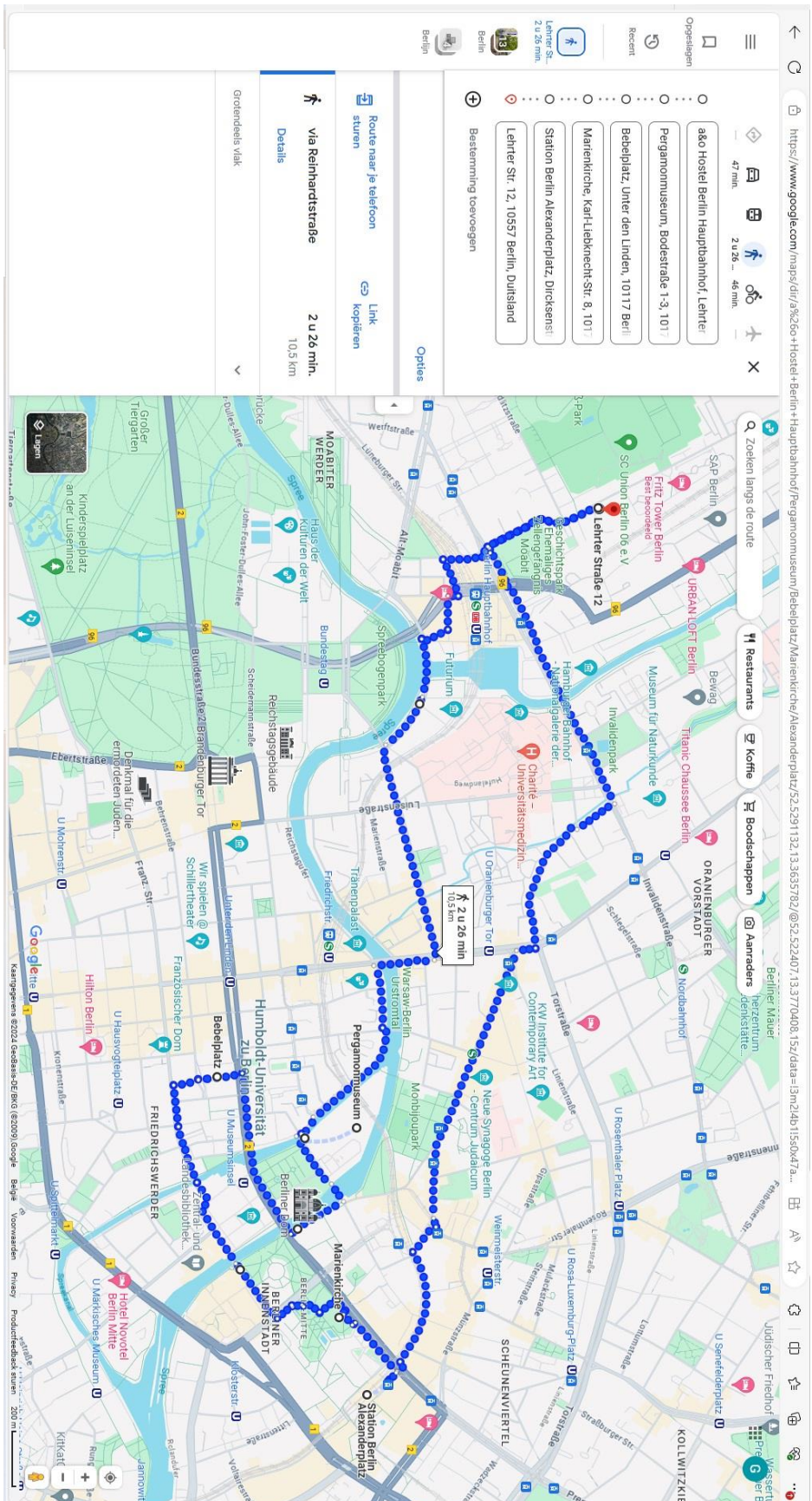
Allerlei

Zaklamp
Wasknijpers
Schrijfgerief
Spel kaarten/boek
Kleine rugzak
gezelschapsspel

Allerlei (best in de handbagage op de bus)

Identiteitskaart (controle bij vertrek)
World assistance card
Bloedgroepkaart?
Water/frisdrank
Koeken (voor op de bus / 's avonds)
Foto toestel
Zakgeld

Dag 1.

6. Pergamon Museum.

Berlijn

STADSVORKENNER

Introductie

Attracties

Kaart

- 1 Rijksdag
- 2 Brandenburger Tor
- 3 Museum Eiland
- 4 Alexanderplatz
- 5 Nikolaiviertel
- 6 Checkpoint Charlie
- 7 Gendamenmarkt
- 8 Dom
- 9 Pergamon Museum
- 10 Berlijnse Muur
- 11 Fernsehturm
- 12 Zoo
- 13 Bebelplatz
- 14 Schloß Charlottenburg
- 15 Gedächtniskirche
- 16 Potsdamer Platz
- 17 Hackesche Höfe
- 18 Holocaust Monument
- 19 Overwinningsszuil
- 20 Paleisbrug
- 21 Neues Museum
- 22 Rotes Rathaus
- 23 Friedrichswerdersche Kirche
- 24 Haus der Kulturen der Welt
- 25 Unter den Linden
- 26 Kulturforum
- 27 Neue Wache
- 28 Standbeeld Frederik de Grote
- 29 Altes Museum
- 30 Neue Synagoge

Pergamon Museum

Het Pergamon Museum opende in 1930 als laatste van de vijf musea die op het museum eiland gelegen zijn. Het is genoemd naar het Pergamon Altaar, een enorm monument dat een hele zaal in beslag neemt. Een ander reusachtig monument in het museum is een met email versierde poort van Babylon.

Info

Ligging

Foto's (28)

Geschiedenis van het museum

Het Pergamon Museum werd ontworpen door Alfred Messel, en later Ludwig Hoffman, en werd gebouwd als uitbreiding van het Kaiser-Wilhelm Museum (nu het Bode Museum), dat te klein was geworden om alle voorwerpen op te slaan die verkregen werden dankzij Duitse opgravingen over de hele wereld.

Het idee voor het nieuwe museum werd gelanceerd in 1907 en de bouw duurde 20 jaar - van 1910 tot 1930. Het museum opende de deuren tijdens een van de meest turbulente periodes in de geschiedenis van Duitsland en werd grotendeels vernield door bombardementen tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Gelukkig werd het grootste deel van de verzameling elders opgeslagen en een aantal van de grotere stukken van het museum werden ingemetseld ter bescherming. In 1945 werd een deel van de collectie versluist naar Rusland en bevindt zich nu in de Hermitage en Pushkin musea. Een deel van de verzameling werd in de jaren 1950 teruggegeven.

Pergamon Museum

Toren van Babel

Pergamon Altaar

De collectie

Het Pergamon Museum is onderverdeeld in drie verschillende afdelingen: de antiques, Islamitische kunst, en het museum van het Nabije Oosten.

De afdeling met Griekse en Romeinse antiques wordt meestal aanzien als het meest indrukwekkende van het museum. Bezoekers worden getraakteerd op een aantal grote museumstukken, zoals het Pergamon Altaar (180-160 v.C.), dat zo enorm groot is dat het een hele zaal in beslag neemt. Het gigantische monument is de hoofdattractie van het museum. Het werd gebouwd in Pergamon als een altaar voor Zeus. Verder vind je hier ook de Romeinse poort die toegang gaf tot de markt van Milete, in Klein-Azië.

Het Museum van het Nabije Oosten heeft een van de grootste en mooiste verzamelingen kunstvoorwerpen uit het antieke Babylonië, Perzië en Assyrië. De verzameling antieke stukken die hier te zien zijn beslaan zo'n 6.000 jaar geschiedenis en neemt 15 zalen in beslag met een oppervlakte van zo'n 2.000 vierkante meter. Hier vind je de indrukwekkende Ishtar Poort van Babylon uit de zesde eeuw v.C. en de gevel van de troonzaal van koning Nebukadnezar. Er staat ook een schaalmodel van de toren van Babel in de Babylonische zaal.

Het Islamitisch Museum toont voorwerpen uit landen in het Midden-Oosten zoals Egypte en Perzië en toont keramiek, juwelen, textiel en dergelijke uit de periode van de achtste tot de negentiende eeuw.

Ishtar Poort

7. DDR-Museum

Het DDR-Museum is in de eerste plaats een 'nostalgie-museum'. Het laat vooral de romantische kant van het leven in de DDR zien. Wie wil weten hoe het dagelijks leven in de DDR eruit zag, moet er zeker een kijkje gaan nemen. Dit nog jonge museum heeft zich in een paar jaar tijd opgewerkt tot een van de meeste bezochte musea in Berlijn.

Doe-museum

Het DDR-Museum geeft bezoekers een beeld van het alledaagse leven in de voormalige socialistische heilstaat. Dit kleine museum aan de oever van de Spree is vooral bedoeld als een doe-museum. De bezoeker trekt laden open, kijkt in kasten, gaat in een Trabant zitten en loopt door een nagebouwde plattenbau-woning. Er kan geluisterd worden naar DDR-bands, gevoeld aan Oost-Duitse kunstvezels, gekeken naar babykleertjes en gebladerd in seksuele voorlichtingsboeken.

Schaduwzijde

Het DDR-Museum is thematisch opgebouwd. Alle thema's die het leven in de DDR bepaalden, worden behandeld. Het gaat over geboorte, opvoeding, onderwijs, werk, vrije tijd, kunst, wonen, economie en de omgang met subculturen. In het museum zijn talloze objecten bijeengebracht die in de DDR een rol speelden. Verwacht hier geen kritiek op het repressieve regime. Slechts in een klein hoekje wordt minimaal informatie gegeven over de schaduwzijde van de DDR: de Stasi.

8. Berliner Dom.

Introductie   **Attracties**   Kaart

- 1 Rijksdag
- 2 Brandenburger Tor
- 3 Museum Eiland
- 4 Alexanderplatz
- 5 Nikolaiviertel
- 6 Checkpoint Charlie
- 7 Gendamenmarkt
- 8 **Dom**
- 9 Pergamon Museum
- 10 Berlijnse Muur
- 11 Fernsehturm
- 12 Zoo
- 13 Bebelplatz
- 14 Schloß Charlottenburg
- 15 Gedächtniskirche
- 16 Potsdamer Platz
- 17 Hackesche Höfe
- 18 Holocaust Monument
- 19 Overwinningsszuil
- 20 Paleisbrug
- 21 Neues Museum
- 22 Rotes Rathaus
- 23 Friedrichswerdersche Kirche
- 24 Haus der Kulturen der Welt
- 25 Unter den Linden
- 26 Kulturforum
- 27 Neue Wache
- 28 Standbeeld Frederik de Grote
- 29 Altes Museum
- 30 Neue Synagoge

Berliner Dom

Kathedraal van Berlijn

De **Berliner Dom** is een barokke kathedraal gebouwd in opdracht van keizer Wilhelm II tussen 1894 en 1905. Het is gelegen op een eiland in de Spree, best bekend als het museumeiland. Het is de derde kerk die op deze plaats werd gebouwd.

Info   Ligging   Foto's (35)

De eerste kerk

De eerste kerk op deze locatie werd in 1465 opgericht. Het was een eerder bescheiden gebouw dat later dienst deed als koninklijke kerk voor de Hohenzollern familie. De kerk werd vervangen door een kathedraal, gebouwd tussen 1745 en 1747 naar een barok ontwerp van Johann Boumann. In de periode 1816 - 1822 werd de kathedraal omgebouwd tot een classicistische kerk naar een ontwerp van de Berlijnse architect Karl Friedrich Schinkel.

Berliner Dom

De nieuwe kathedraal

In 1894 besloot keizer Wilhelm II de kathedraal te slopen en te vervangen door de kathedraal die we nu zien. Het was veel groter dan de eerdere kerken die hier stonden, en was bedoeld als protestants tegengewicht voor de katholieke St. Pietersbasiliek in Rome. Het barokke gebouw met Italiaanse renaissance invloeden werd ontworpen door Julius Raschdorff. Het is in tegenstelling tot de meeste protestantse kerken rijkelijk versierd. De bouw van de 114 meter lange en 73 meter brede kathedraal nam 11 jaar in beslag en werd voltooid in 1905.

Dom en Friedrichsbrücke

Oorlogsschade

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het gebouw geraakt door een brandbom waardoor het interieur van de kerk zwaar beschadigd raakte. Een tijdelijk dak werd geïnstalleerd om wat nog restte van het interieur te beschermen tegen de elementen en in 1975 ging men - ondanks eerdere plannen van de Oost-Duitse regering om het gebouw te slopen - van start met de restauratie van het gebouw. In 1984 begon men met de renovatie van het interieur en uiteindelijk werd de kerk in 1993 heropend. Drie jaar later werd de kerk opnieuw ingewijd. Tijdens de restauratie van het gebouw werd het oorspronkelijke ontwerp vereenvoudigd. Zo werd het Hohenzollern mausoleum dat aan de noordelijke zijde van de kerk lag niet heropgebouwd.

Het orgel

Interieur

In de rijk versierde kerk zijn een aantal interessante bezienswaardigheden, waaronder het prachtige orgel, gebouwd door Wilhelm Sauer. Er liggen ook een aantal leden van de Hohenzollern familie begraven, onder andere Friedrich I en zijn vrouw die in sarcophagen liggen die met prachtige sculpturen versierd zijn. De oudste tombe is deze van de keurvorst Johann Cicero, keurvorst van Brandenburg; het dateert uit 1530. Het hoofdaltaar, dat gered werd uit de vorige kathedraal, dateert van 1850. Ook opmerkelijk zijn de gerestaureerde gebrandschilderde ramen, oorspronkelijk in 1905 ontworpen door Anton von Werner. Op de ramen wordt de geboorte van Christus afgebeeld.

9. Bebelplatz.

Berlijn

STADSVERKENNER

Introductie   Attracties   Kaart

- 1 Rijksdag
- 2 Brandenburger Tor
- 3 Museum Eiland
- 4 Alexanderplatz
- 5 Nikolaiviertel
- 6 Checkpoint Charlie
- 7 Gendarmenmarkt
- 8 Dom
- 9 Pergamon Museum
- 10 Berlijnse Muur
- 11 Fernsehturn
- 12 Zoo
- 13 **Bebelplatz**
- 14 Schloß Charlottenburg
- 15 Gedächtniskirche
- 16 Potsdamer Platz
- 17 Hackesche Höfe
- 18 Holocaust Monument
- 19 Overwinningsszuil
- 20 Paleisbrug
- 21 Neues Museum
- 22 Rotes Rathaus
- 23 Friedrichswerdersche Kirche
- 24 Haus der Kulturen der Welt
- 25 Unter den Linden
- 26 Kulturforum
- 27 Neue Wache
- 28 Standbeeld Frederik de Grote
- 29 Altes Museum
- 30 Neue Synagoge

Bebelplatz

Bebelplatz is een plein in het centrum van Berlijn dat in de 18e eeuw werd aangelegd als een centrum voor kunst en wetenschap. Langs het plein, dat gelegen is aan de prestigieuze boulevard 'Unter den Linden', staan een aantal statige gebouwen.

Info   Ligging   Foto's (11)

Oorsprong van Bebelplatz

Toen in 1740 Friedrich II heerser werd over Pruisen hoopte deze liefhebber van de kunsten een gebied te creëren dat de nieuw verworven macht van Pruisen zou weerspiegelen. Samen met de aanleg van het plein zou hier een operagebouw, een academie en een koninklijk paleis gebouwd worden. Het gebied kreeg de bijnaam het Forum van Friedrich en later stond het bekend als Operplatz aangezien de Opera het enige gebouw was dat voltooid was toen de koning in 1786 stierf. Het plein wordt pas Bebelplatz genoemd sinds 1947, naar August Bebel, de 19e eeuwse leider van de Sociaal Democratische Partij van Duitsland.

Bebelplatz

Staatsopera

Drie grote gebouwen zijn gelegen aan Bebelplatz. Het oudste, ontworpen door Georg Wenzeslaus von Knobelsdorff, is de rijkelijk versierde Staatsoper. Dit prachtige gebouw werd voltooid in 1743 en is de thuisbasis van de Staatskapelle Berlin, een orkest met een lange, succesvolle geschiedenis. Het operagebouw werd in de Tweede Wereldoorlog vernield maar werd in de jaren 1950 heropgebouwd volgens de oorspronkelijke plannen van von Knobelsdorff.

Staatsopera

De St. Hedwig Kathedraal

Het ontwerp van de ronde St. Hedwig Kathedraal is gebaseerd op het Pantheon in Rome. Het werd gebouwd in 1747 en was de eerste katholieke kerk die in Duitsland gebouwd werd na de protestantse reformatie. De groene koepel is reeds van ver zichtbaar. Het is de belangrijkste katholieke kerk in Berlijn.

St. Hedwig Kathedraal

Oude Bibliotheek

Aan de westelijke zijde van de Bebelplatz ligt de voormalige koninklijke bibliotheek (Alte Bibliothek), nu een onderdeel van de Humboldt Universiteit. De rest van deze universiteit ligt aan de overkant van de straat aan Unter den Linden. Vele beroemde personen werden opgeleid aan deze, onder andere de Grimm broers, Karl Marx en Friedrich Engels. Albert Einstein gaf hier bijna 20 jaar les tot het Nazi regime aan de macht kwam.

Oude Bibliotheek

Een donkere dag op Bebelplatz

Bebelplatz is het best gekend als de plaats waar boeken werden verbrand door Nazi's. De Nazi minister voor propaganda, Joseph Goebbels, organiseerde op 10 mei 1933 een nationale boekverbranding, waarbij meer dan 20.000 boeken van Joden, communisten en pacifisten werden verbrand op een brandstapel in het midden van Bebelplatz. Nu is er een glazen plaat in de grond waardoor bezoekers rijen legen boekenrekken kunnen zien, een monument dat de boekverbranding herdenkt.

Bibliotheek gedenkteken

10. De Paleisbrug.

Berlijn

STADSVERKENNER

Introductie

Attracties

Kaart

- 1 Rijksdag
- 2 Brandenburger Tor
- 3 Museum Eiland
- 4 Alexanderplatz
- 5 Nikolaiviertel
- 6 Checkpoint Charlie
- 7 Gendamenmarkt
- 8 Dom
- 9 Pergamon Museum
- 10 Berlijnse Muur
- 11 Fernsehturm
- 12 Zoo
- 13 Bebelplatz
- 14 Schloß Charlottenburg
- 15 Gedächtniskirche
- 16 Potsdamer Platz
- 17 Hackesche Höfe
- 18 Holocaust Monument
- 19 Overwinningsszuil
- 20 Paleisbrug
- 21 Neues Museum
- 22 Rotes Rathaus
- 23 Friedrichswerdersche Kirche
- 24 Haus der Kulturen der Welt
- 25 Unter den Linden
- 26 Kulturforum
- 27 Neue Wache
- 28 Standbeeld Frederik de Grote
- 29 Altes Museum
- 30 Neue Synagogue

Schloßbrücke

Paleisbrug

De Schloßbrücke (paleisbrug) werd in de vroege jaren 1800 gebouwd over de Spree en leidde naar het voormalige paleis op het Museum Eiland. Het met acht standbeelden versierde bouwwerk wordt beschouwd als de mooiste van de talloze bruggen in Berlijn.

Info

Ligging

Foto's (16)

De brug

De paleisbrug is gelegen aan het oostelijke eindpunt van de Unter den Linden boulevard. Het werd ontworpen door een van de grootste architecten van Duitsland, Karl Friedrich Schinkel. Schinkel was in die tijd verantwoordelijk voor een aantal belangrijke gebouwen en monumenten, zoals het Altes Museum, Neue Wache en Schauspielhaus, allen ontworpen in een neo-klassieke stijl.

De paleisbrug overspant een westelijke tak van de Spree en verving in 1824 een houten brug die gekend stond als de 'Brug der honden' omdat jagers hier met hun jachthonden verzamelden vooraleer ze aan de jacht begonnen.

Paleisbrug

Een kunstwerk

Ook al is de brug op zich best mooi, toch zijn het de standbeelden die de brug versieren die alle aandacht naar zich toe trekken. De acht sculpturen, gebelddhouwd uit wit Carrara marmer, staan bovenop de pijlers van de brug. De beelden werden gecreëerd tussen 1845 en 1857 door acht verschillende beeldhouwers. Hun ontwerpen volgden de suggesties van Schinkel. Ze tonen de ontwikkeling van een held van de jeugd tot de volwassenheid, en uiteindelijk tot de dood op het strijdveld waarna het lichaam naar Olympus wordt meegenomen.

De standbeelden tonen (langs de rechterkant komende van de Lustgarten op het Museum Eiland) :

- 1) Nike leert de jongen de heroïsche geschiedenis (Emil Wolff, 1847)
- 2) Pallas Athene leert de jongen de kunst van het speerwerpen (Hermann Schievelbein, 1853)
- 3) Athene bewapent de krijger voor zijn eerste strijd (Heinrich Möller, 1845-50)
- 4) Nike kroont de krijger (Friedrich Drake, 1857)

Aan de overkant zijn volgende beelden te zien:

- 5) De godin Nike ondersteunt een gewonde krijger (Albert Wolff, 1853)
- 6) Pallas leidt de krijger naar de veldslag (Albert Wolff, 1853)
- 7) Aangevallen door de vijand en beschermd door Pallas aan zijn zijde (Gustav Bläser, 1854)
- 8) Iris, die de gevallen krijger naar de Olympus berg draagt (August Wredow, 1841-1857)

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden de beelden ontmanteld en in een depot opgeslagen op het grondgebied van wat na de oorlog West Berlijn was. De brug zelf lag in Oost Berlijn en het duurde tot 1981 vooraleer de standbeelden werden overhandigd na een overeenkomst tussen Oost en West. De beelden werden gerenoveerd en in 1984 terug op hun oorspronkelijke plaats gezet.

11. Unter der Linden.

Berlijn

STADSVERKENNER

Introductie   Attracties   Kaart

- 1 Rijksdag
- 2 Brandenburger Tor
- 3 Museum Eiland
- 4 Alexanderplatz
- 5 Nikolaiviertel
- 6 Checkpoint Charlie
- 7 Gendamenmarkt
- 8 Dom
- 9 Pergamon Museum
- 10 Berlijnse Muur
- 11 Fernsehturm
- 12 Zoo
- 13 Bebelplatz
- 14 Schloß Charlottenburg
- 15 Gedächtniskirche
- 16 Potsdamer Platz
- 17 Hackesche Höfe
- 18 Holocaust Monument
- 19 Overwinningsszuil
- 20 Paleisbrug
- 21 Neues Museum
- 22 Rotes Rathaus
- 23 Friedrichswerdersche Kirche
- 24 Haus der Kulturen der Welt
- 25 **Unter den Linden**
- 26 Kulturforum
- 27 Neue Wache
- 28 Standbeeld Frederik de Grote
- 29 Altes Museum
- 30 Neue Synagogue

Unter den Linden

Unter den Linden is een belangrijke verbindingsweg tussen het oosten en het westen van de stad. De naam heeft is afgeleid van de vele lindenbomen die hier sinds de 17e eeuw langs deze boulevard staan. Langs Unter den Linden staan ook een aantal monumentale gebouwen.

Info   Ligging   Foto's (9)

De prestigieuze boulevard leidt van de Paleisbrug aan het Museum Eiland tot aan de Brandenburger Poort aan de Pariser Platz.

De linden

Hertog Friedrich Wilhelm, die gekend stond als de Grote Keurvorst, wijdde zich tijdens zijn heerschappij over Pruisen aan het verbeteren en mooier maken van de stad Berlijn. Om de route tussen zijn kasteel en de jachtterreinen van de Tiergarten te verfraaien liet hij een lange rij linden aanleggen, die er ook voor zorgden dat er meer schaduw was. Door de bomen reed de koets van Friedrich Wilhelm nu onder de linden - Unter den Linden in het Duits, vandaar de naam van de straat.

Unter den Linden

Humboldt Universiteit

Neue Wache

De gebouwen langs de straat

Een eeuw later liet Friedrich II een aantal imposante culturele gebouwen langs de straat aanleggen, waaronder de Berlijnse staatsopera en de staatsbibliotheek, waardoor Unter den Linden aan populariteit won. Tegen de 19e eeuw was het een van de meest bezochte straten in de stad en het was een centraal verzamelpunt geworden voor heel wat Berlijners.

Na de overwinning tegen Napoleon in 1815 werden er nog een aantal grote gebouwen opgericht langs Unter den Linden, onder andere het neo-klassieke Neue Wache, dat dienst deed als een wachthuis voor de koninklijke wacht. Tegenwoordig is het een nationaal monument ter ere van de slachtoffers van oorlog en tirannie. Tegelijk werden ook een aantal standbeelden geïnstalleerd.

Standbeeld van Friedrich Wilhelm II

Het belangrijkste standbeeld op Unter den Linden is het ruitersstandbeeld van Friedrich Wilhelm II, ook gekend als Frederik de Grote. Aan het enorme bronzen standbeeld, gemaakt door Christian Daniel Rauch, werd gewerkt van 1839 tot 1851. Na de Tweede Wereldoorlog werd het standbeeld verplaatst maar ondertussen werd het weer op zijn oorspronkelijke plaats in het midden van Unter den Linden teruggezet.

Standbeeld Friedrich II

De gevolgen van WOII

Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog was Unter den Linden niet veel meer dan een hoop puin en de prachtige lindenbomen werden aan het einde van de oorlog omgehakt en gebruikt als brandhout.

Tijdens de jaren 1950 en 1960 werden nieuwe gebouwen opgetrokken langs de Unter den Linden. Tegenwoordig zijn niet enkel de linden terug aangeplant maar zowat alle historische gebouwen langs de brede boulevard werden volledig gerestaureerd of heropgebouwd. Onder de meest opmerkelijke gebouwen langs de straat bevinden zich de Humboldt Universiteit, de Neue Wache, het Zeughaus (het Duits Historisch Museum), de Staatsopera, het Altes Palais, de Staatsbibliothek, en de Schlossbrücke (paleisbrug).

12. Alexanderplatz.

Berlijn

STADSVERKENNER

Introductie   Attracties   Kaart

- 1 Rijksdag
- 2 Brandenburger Tor
- 3 Museum Eiland
- 4 Alexanderplatz
- 5 Nikolaiviertel
- 6 Checkpoint Charlie
- 7 Gendamenmarkt
- 8 Dom
- 9 Pergamon Museum
- 10 Berlijnse Muur
- 11 Fernsehturm
- 12 Zoo
- 13 Bebelplatz
- 14 Schloß Charlottenburg
- 15 Gedächtniskirche
- 16 Potsdamer Platz
- 17 Hackesche Höfe
- 18 Holocaust Monument
- 19 Overwinningsszuil
- 20 Paleisbrug
- 21 Neues Museum
- 22 Rotes Rathaus
- 23 Friedrichswerdersche Kirche
- 24 Haus der Kulturen der Welt
- 25 Unter den Linden
- 26 Kulturforum
- 27 Neue Wache
- 28 Standbeeld Frederik de Grote
- 29 Altes Museum
- 30 Neue Synagogue

Alexanderplatz

Aan het begin van de 19e eeuw was Alexanderplatz een van de drukste pleinen van Berlijn. Het lag reeds in de middeleeuwen in het middelpunt van de stad en sinds Oost- en West-Berlijn weer herenigd zijn eist dit grote plein weer haar plek op als centrum van de stad.

Info   Ligging   Foto's (8)

Ossenmarkt

Het plein heette oorspronkelijk de Ochsenmarkt (Ossenmarkt) maar in 1805, na een bezoek van de Russische Tsaar Alexander I werd het hernoemd tot Alexanderplatz. De lokale inwoners noemen het grote plein gewoon 'Alex'.

Socialistische Architectuur

Het grootste deel van de gebouwen aan het plein werden vernield door geallieerde bombardementen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Na de oorlog werd het plein, dat het centrum vormde van het Oost-Berlijn, gebruikt als een voorbeeld van socialistische architectuur en urbanisme. Dit had als gevolg dat het plein sterk werd uitgebreid en werd omringd door monotone, logge gebouwen. Daarnaast werd er ook een opvallende televisietoren opgericht.

Alexanderplatz

Fernsehturm

De televisietoren, die gekend staat als Fernsehturm of Tele-spargel (tandenstoker) is een van de grootste torens in Europa. De totale hoogte inclusief de spits is 365 meter. Het werd in 1969 gebouwd door een team van architecten met hulp van Zweedse specialisten. Het bestaat uit een betonnen zuil, een met staal beklede bol en een TV antenne. In de bol bevindt zich op een hoogte van 207 meter een draaiend restaurant (Telecafé) dat in een uur om zijn as draait, en op een hoogte van 203 meter bevindt zich een observatieplatform.

Wereldklok

Monumenten

In 1969 werden er twee monumenten toegevoegd aan het plein, het Urania-Weltzeituhr (wereldklok) van Erich John en de Fontein van de Internationale Vriendschap, ontworpen door een groep kunstenaars. De wereldklok geeft de tijdsverschillen aan met een aantal buitenlandse steden. In 1997, tijdens de restauratie van de wereldklok, voegde men een aantal steden toe die indertijd waren weggelaten omwille van politieke redenen, namelijk Jeruzalem, Sint-Petersburg en Kaapstad. Bovenop de klok staat een vereenvoudigde voorstelling van het zonnestelsel.

De Fontein van de Internationale Vriendschap is een cirkelvormige fontein met een diameter van 23 meter. In het midden van de fontein staat een moderne sculptuur dat bestaat uit een reeks van bassins langs waar het water naar beneden loopt. De fontein - een beschermd monument - werd in 2002 gerenoveerd.

Fernsehturm

Herontwikkeling

Het plein had aan het einde van de 20e eeuw de naam een van de minst aantrekkelijke pleinen van de stad te zijn, vandaar dat de stad Berlijn een architecturale wedstrijd uitschreef voor de herontwikkeling van het plein. De wedstrijd werd gewonnen door Hans Kollhoff (ook een van de architecten van het moderne Potsdamer Platz). Het plan resulteerde in de volledige renovatie van het plein evenals de renovatie van omliggende gebouwen en de bouw van nieuwe torens. Voor meer informatie over deze werken kan je terecht op deze website.

13. Hackesche Höfe.

Introductie   **Attracties**   Kaart

- 1 Rijksdag
- 2 Brandenburger Tor
- 3 Museum Eiland
- 4 Alexanderplatz
- 5 Nikolaierviertel
- 6 Checkpoint Charlie
- 7 Gendarmenmarkt
- 8 Dom
- 9 Pergamon Museum
- 10 Berlijnse Muur
- 11 Fernsehturm
- 12 Zoo
- 13 Bebelplatz
- 14 Schloß Charlottenburg
- 15 Gedächtniskirche
- 16 Potsdamer Platz
- 17 **Hackesche Höfe**
- 18 Holocaust Monument
- 19 Overwinningsszuil
- 20 Paleisbrug
- 21 Neues Museum
- 22 Rotes Rathaus
- 23 Friedrichswerdersche Kirche
- 24 Haus der Kulturen der Welt
- 25 Unter den Linden
- 26 Kulturforum
- 27 Neue Wache
- 28 Standbeeld Frederik de Grote
- 29 Altes Museum
- 30 Neue Synagogue

Hackesche Höfe

Hackesche Höfe is een reeks van binnenpleinen die met elkaar verbonden zijn en zo een heel complex vormen. Vroeger waren er vele dergelijke pleinen in Berlijn. Tegenwoordig is het een populaire toeristische attractie die ook door de lokale inwoners niet geschuwd wordt.

Info   Ligging   Foto's (8)

Hackesche Höfe is gelegen in de Scheunenviertel wijk, niet ver van Alexanderplatz. Het bestaat uit een reeks van acht binnenpleinen die met elkaar verbonden zijn en vormen nu een groot complex met winkels, café's, appartementen en kantoren. De pleinen werden gecreëerd aan het begin van de jaren 1900 - waarschijnlijk tussen 1905 en 1907 - toen dergelijke binnenpleinen de norm waren in Berlijn. Vroeger was hier onder andere een Joodse meisjesvereniging, een balzaal, een fabriek, appartementen en een dichtersgenootschap.

Hackesche Höfe, Hof I

Het Hackesche Höfe complex wordt beschouwd als een van de mooiste voorbeelden van industriële Jugendstil architectuur in Duitsland. Het centrale plein wordt omringd door gebouwen die betegeld zijn met geglaazuurde tegels en zijn versierd met Moorse mozaïeken. Er zijn in Berlijn nog wel andere dergelijke met elkaar verbonden pleinen, maar Hackesche Höfe is veruit het bekendste en trekt heel wat bezoekers aan.

Hof IV

Wat is er te zien

Na een uitgebreide renovatie werd Hackesche Höfe omgetoverd tot een drukke ontmoetingsplaats. Hof I, ook gekend als het Endellscher Hof, werd ontworpen door de Jugendstil kunstenaar en architect August Endell. Hier ligt onder andere een bioscoop, verscheidene café's en restaurants, en het populaire kameleontheater (Chamäleon Variété), een variété theater waar allerlei artiesten optreden, zelfs tapdancers en trapezeartiesten.

Hof 2, dat ook gekend staat als het Theaterhof, huisvest naast een aantal kantoren ook het Hackesche Höfe Theater, een theater met een Jiddische cultuur. De overige kleinere binnenpleinen zijn een stuk rustiger en huisvesten een aantal kleine winkels en galerijen.

Plattegrond van de pleinen

Dag 2.

https://www.google.com/maps/dir/?ak%26o+Hostel+Berlin+Hauptbahnhof/Museum+fur+Naturkunde/7/@52.5297476,13.3661977,15.5z?data=!4m20!4m19!1m5!1m11!1s0x479ebddcd0c44e10x94631598358ce3242:...

9 min. 35 min. 10 min.

- ako Hostel Berlin Hauptbahnhof, Lehrter
- Museum für Naturkunde, Invalidenstr.
- Gedenkstätte Berliner Mauer, Bernauer S

Bestemming toevoegen

Opties

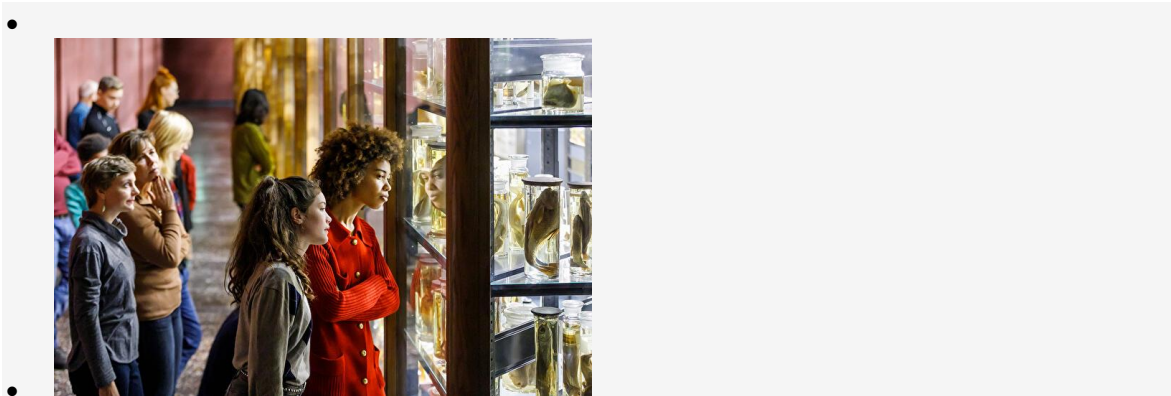
- Route naar je telefoon [Link](#)
- sturen [kopieren](#)
- Via Invalidenstr.
- 35 min. 2,3 km
- Details
- Intermediale vlak

Map details: The map shows a route starting at Hotel Motel One Hauptbahnhof, heading south through the city center, and ending at Museum für Naturkunde O. The route passes through the Invalidenpark and near the Invalidenstr. station. Landmarks include the Spree river, various parks, and museums. The map also shows other nearby locations like the Gedenkstätte Berliner Mauer and the Oranienburger Vorstadt.

14. Museum für Naturkunde

© Thomas Rosenthal / Museum für Naturkunde

© Thomas Rosenthal / Museum für Naturkunde

Het Natuurhistorisch Museum is een van de oudste museuminstellingen in Berlijn. De geschiedenis gaat terug tot vóór de oprichting van de Universiteit van Berlijn in 1810.

Pas bij de verhuizing naar de Invalidenstrasse in 1889 werden op de begane grond van het gebouw de zogenaamde tentoonstellingscollecties, dat wil zeggen tentoonstellingen die los stonden van de wetenschappelijke collecties, ingericht.

Onder het motto "Evolution in Action" presenteert het Natuurhistorisch Museum de ontwikkeling van het leven en de diversiteit en schoonheid van de natuur op ongeveer 6.600 vierkante meter tentoonstellingsruimte met behulp van indrukwekkende, soms zeer zeldzame en waardevolle voorwerpen.

Effecten en werk van evolutie in het Natural History Museum.

Als in een soort workshopverslag toont het Berlijnse museum het effect en werk van de evolutie - van de schepping van de kosmos en de aarde, tot het leven en de dood van dinosauriërs, van de schepping en migratie van continenten, van vulkanen en meteorieten gevolgen voor mechanismen en verschijnselen die aanleiding geven tot de diversiteit van leven en soorten.

Het grootste dinosaurusskelet ter wereld.

Wie het grote atrium van het Natuurhistorisch Museum in Berlijn betreedt, dat naar historische modellen tot in detail is gerenoveerd, wordt onmiddellijk 150 miljoen jaar terug in de geologische tijd getransporteerd naar Oost-Afrika. De focus ligt op 's werelds grootste dinosaurusskelet, een Brachiosaurus brancai. "Jurascopes" brengen de dinosaurussen

virtueel weer tot leven. Het beroemde Berlijnse exemplaar van de oude vogel Archaeopteryx lithographica is in zijn oorspronkelijke vorm te bewonderen. Deze gefossiliseerde overgangsvorm tussen dinosaurussen en vogels is het belangrijkste fossiel in het Natuurhistorisch Museum en zal permanent in zijn oorspronkelijke vorm worden tentoongesteld.

T-Rex Tristan Otto in het Natuurhistorisch Museum.

Het skelet van de Tyrannosaurus Rex "Tristan Otto" is sinds half december 2015 te zien in het Natuurhistorisch Museum. Het is een van de best bewaarde Tyrannosaurus Rex-exemplaren ter wereld. Het skelet werd in 2012 in de VS gevonden. Het wordt beschouwd als een unieke vondst in de wereld. Sinds januari 2020 is in Berlijn alleen de originele schedel van Tristan Otto te zien. Als onderdeel van een samenwerking werd het skelet in bruikleen gegeven aan het Natuurhistorisch Museum in Kopenhagen. In 2022 keerde Tristan Otto terug naar Berlijn en is nu weer te zien in het museum.

Dinosaurus!

Leeftijd van de gigantische hagedissen T.rex Tristan is terug vanaf 23 augustus. En hij bracht vrienden mee. Ze zijn voor het eerst samen te zien in Berlijn in de nieuwe speciale tentoonstelling 'Dinosaurussen!'

Levende Wetenschap "digitaliseren!"

maakt de digitalisering van de collectie van het Natuurhistorisch Museum onderdeel van de bezoekerservaring, waardoor een authentieke ontmoeting met digitale transformatie ontstaat. Live werk en digitalisering vinden plaats in het hart van de tentoonstellingen

© Thomas Rosenthal

15. De Bernauer Straße

Een serieuze tegenhanger van Checkpoint Charlie

Van de Berlijnse Muur, het symbool van de Koude Oorlog bij uitstek, staan her en der nog stukken overeind. Aan de Bernauer Straße wordt bijna twintig jaar na de *Wende* opnieuw nagedacht over een moderne omgang met 170 meter gewapend beton.

Op een regenachtige zomermorgen in de Bernauer Straße wekt de Italiaanse ijscoke een verwaalde indruk. De frisse kleuren van het wagentje steken fel af tegen de grauwe Muur die ruim vijftien miljoen mensen 28 jaar lang verhinderde naar het land van het schepijs te reizen. Pas als 's middags de slepen toeristen en schoolklassen in bonte windjacks de Bernauer Straße bestormen, kan de Italiaan zaken doen. Goede zaken, want de plek waar de Berlijnse Muur herdacht wordt, trekt jaarlijks zo'n driehonderdduizend bezoekers.

In tegenstelling tot wat de meeste toeristen verwachten, nam de Muur een kronkelige route. Berlijn was in 1920 verdeeld in twintig districten, waarvan er na de Tweede Wereldoorlog aanvankelijk acht onder Russisch, zes onder Amerikaans, vier onder Brits en twee onder Frans mandaat vielen. De Russen kregen niet alleen het grootste deel in handen, maar ook het historische centrum, dat van de Brandenburger Tor tot aan de Alexanderplatz liep. De 160 kilometer lange Muur, die in augustus 1961 rondom West-Berlijn werd opgetrokken om de vlucht van miljoenen Oost-Duitsers te stoppen, loopt dus niet overal van noord naar zuid, maar op veel plaatsen ook van oost naar west. Zo ook langs de Bernauer Straße.

Dat juist aan de Bernauer Straße een groot stuk originele Muur is behouden, berust niet op toeval. Hier liep de 'antifascistische verdedigingswal' vlak langs de huizen, waardoor de opgesloten bewoners van Oost-Berlijn uitzicht hadden op het vrije Westen. Daags na de bouw van de Muur sprongen hier talloze *Ossis* uit het raam, aan de andere kant door de *Wessis* naar beneden geholpen. Foto's van deze ontsnappingen gingen de hele wereld over. Niet veel later werden de ramen en deuren van de huizen aan de Bernauer Straße hermetisch afgesloten, voordat de woonblokken helemaal werden afgebroken om ruimte te maken voor een vrij schootsveld.

Niemandland

Het monument aan de Bernauer Straße, op de grens tussen de wijken Mitte en Wedding, is gebouwd op initiatief van de predikant Manfred Fischer. Hier stond in de *Todesstreifen*, het niemandsland tussen de voormuur en de achtermuur, de kerk van de *Versöhnungsgemeinde*, tot deze in 1985 werd opgeblazen. Na de val van de Muur wilde Fischer de wederopbouw van de kerk combineren met een monument en een informatiecentrum. De nieuwe kerk is opgetrokken uit stenen van de oorspronkelijke kerk en bekleed met houten latjes. Dagelijks wordt hier de naam voorgelezen van een van de ruim honderd Oost-Duitsers die sneuvelden op hun vlucht. Het monument bestaat uit een stuk niemandsland tussen twee stroken originele Muur, afgesloten door twee grote metalen zijmuren. In het documentatiecentrum is een vaste tentoonstelling met authentiek beeld- en geluidsmateriaal. Vanaf een uitkijksplatform is het hele gebied te overzien.

In de jaren negentig was de inrichting van het terrein onderwerp van een verhit debat. Voormalige buurtbewoners eisten de onteigende grond terug. Tegenstanders van het behoud van dit stuk Muur vreesden voor psychologische schade voor de chronisch zieken van het nabijgelegen rusthuis. Anderen meenden dat het huidige monument niet emotioneel genoeg zou zijn. Er gingen stemmen op om elders een nepmuur te bouwen, waar de bezoekers onvriendelijk ondervraagd zouden worden door acteurs in grenswachteruniformen. Dit idee werd uiteindelijk met het smadelijke etiket 'Disneyland' naar de prullenmand verwezen. De huidige herinneringszone werd pas in 1999 geopend door voormalig bondskanselier Helmut Kohl.

Herziening

Tegenwoordig is niemand meer tevreden met het monument zoals het er bij ligt. Wilden de meeste Berlijners vlak na de *Wende* de hele Muur onmiddellijk verwijderen, nu klagen veel Duitsers dat er nog maar weinig sporen resten. Bijna twintig jaar na de val van de Muur is de tijd rijp voor herziening van het monument en de periode die zij belichaamt. Daarom schreven de regering en de deelstaat Berlijn een prijsvraag uit voor de herinrichting van de grond aan de Bernauer Straße, die voor deze gelegenheid tot ruim een kilometer is uitgebreid.

Het debat over het nieuwe monument verloopt rustig. Dat is verassend in een stad die keer op keer strijdtoneel is van hevige discussies over de omgang met het beladen verleden. De discussie over de afbraak van het Palast der Republik, net als de Muur een symbool van de verguisde DDR, is hier een mooi voorbeeld van. Volgens Nikolaus Bernau, architectuurredacteur bij de Berliner Zeitung, valt dit contrast te verklaren door het feit dat het Palast ten tijde van de DDR een centrale rol speelde in het dagelijks leven van de Oost-Berlijners. Bij de Muur kwam men daarentegen niet graag.

Het nieuwe herinneringsterrein zal lopen van S-Bahnstation Nordbahnhof tot het Mauerpark en zal ook woningen bevatten. Volgens Thomas Klein, persvoorlichter van de Gedenkstätte Berliner Mauer, zal er door de deelnemende architecten gezocht worden naar een vorm die zoveel mogelijk mensen aanspreekt. “De Bernauer Straße mag geen academisch onderonsje worden voor de elite. Tegelijkertijd moet deze plek een serieuze tegenhanger blijven van het totaal vercommercialiseerde Checkpoint Charlie.” In de herfst zal naar alle waarschijnlijkheid worden begonnen met de inrichting van het braakliggende terrein.

16. Sachsenhausen

Ongeveer 35 kilometer ten noorden van Berlijn, bij de plaats Oranienburg, lag van 1936 tot 1945 concentratiekamp Sachsenhausen. Sachsenhausen was tijdens de Tweede Wereldoorlog een concentratiekamp in nazi-Duitsland.

In 1936 werd het concentratiekamp gebouwd door, en voor, gevangenen. Naar schatting zijn in het kamp tussen de 30.000 en 35.000 mensen om het leven gekomen omdat ze streeden tegen het nationaal-socialistische regime of omdat ze er een bepaalde levenswijze of geloof op na hielden dat door de nazi's niet werd getolereerd.

Tegenwoordig is het voormalige concentratiekamp Sachsenhausen een gedenkplaats met museum. Om iedereen te laten zien wat voor gruweldaden er hebben plaats gevonden, maar om ons eraan te herinneren dat zo iets nooit meer mag gebeuren. Het uitsluiten en opsluiten van 'anderen' is geen oplossing.

Sachsenhausen bezoeken is een must, maar houd er wel rekening mee dat een bezoek erg schokkend en deprimerend kan zijn.

Contentratie Sachsenhausen bij Berlijn

Gruweldaden in Sachsenhausen

Volgens de 'officiële' cijfers zijn er ca. 30.000 tot 50.000 mensen omgekomen in concentratiekamp Sachsenhausen. Onder de gevangenen waren politieke tegenstanders van Adolf Hitler, krijgsgevangenen, zigeuners, Joden, homoseksuelen en Jehova's getuigen. Kortom: iedereen die niet aan het perfecte plaatje van de Aarische Duitser volgens Hitler voldeed. De leefomstandigheden waren verschikkelijk. In de barakken was het vochtig, onhygiënisch en van privacy was al helemaal geen sprake. Vele gevangenen kwamen om het leven door ziekte, uithongering, uitputting, marteling en executie.

Wat is er nu nog te zien?

Als je besluit Sachsenhausen te bezoeken zul je worden geconfronteerd met de gruwelijkheden die hebben plaats gevonden. Hoewel veel van het voormalige concentratiekamp is vernietigd is er nog een hoop terug te zien, door het "tastbare" van deze gedenkplaats gaat de geschiedenis leven. Je vindt de verblijfplaatsen van de gevangenen, bedden, de sanitaire voorzieningen en vele wachttorens.

Andere dingen die nog in tact zijn gebleven:

De *Kommandatur*, teruggebracht in originele staat

De originele ingang van het kamp zoals die 1936 was met de tekst *Arbeit Macht Frei*. Een veel gefotografeerd stukje uit Sachsenhausen

De kantine voor de SS-troepen

Enkele tentoonstellingen, zoals een in originele staat teruggebrachte barak

Een cellenblok met nog een aantal bedden om een beeld te krijgen hoe de gevangenen hier "leefden"

Het crematorium en vernietigingstation "Z" (een installatie voor de vernietiging van gevangenen)

Begraafplaatsen voor gevangenen, Duitse soldaten en soldaten van het Rode Leger

Originele wapenkamer van de Duitse troepen

Vooraf station Z heeft op mij enorm veel indruk achter gelaten.

17. Rijksdag.

Berlijn

STADSVORKENNER

Introductie   **Attracties**   Kaart

- 1 Rijksdag
- 2 Brandenburger Tor
- 3 Museum Eiland
- 4 Alexanderplatz
- 5 Nikolaiviertel
- 6 Checkpoint Charlie
- 7 Gendarmenmarkt
- 8 Dom
- 9 Pergamon Museum
- 10 Berlijnse Muur
- 11 Fernsehturm
- 12 Zoo
- 13 Bebelplatz
- 14 Schloß Charlottenburg
- 15 Gedächtniskirche
- 16 Potsdamer Platz
- 17 Hackesche Höfe
- 18 Holocaust Monument
- 19 Overwinningssuil
- 20 Paleisbrug
- 21 Neues Museum
- 22 Rotes Rathaus
- 23 Friedrichswerdersche Kirche
- 24 Haus der Kulturen der Welt
- 25 Unter den Linden
- 26 Kulturforum
- 27 Neue Wache
- 28 Standbeeld Frederik de Grote
- 29 Altes Museum
- 30 Neue Synagogue

Rijksdag

Reichstag

De Rijksdag, de zetel van het Duitse Parlement, is een van de meest historisch significante gebouwen in Berlijn. Het gebouw, dat aan het eind van de 20e eeuw gerenoveerd werd, ligt vlakbij de Brandenburger Tor en tot aan de hereniging van Duitsland grensde het aan de Berlijnse Muur.

Info   Ligging   Foto's (14)

De Bouw

Na de oprichting van het Duitse Rijk in 1872 was er nood aan een groot parlementair gebouw in Berlijn. Het zou nog tien jaar duren vooraleer men beslist had hoe het gebouw er uit moest gaan zien. Een wedstrijd werd uitgeschreven voor een passend ontwerp en uit 183 inzendingen werd een plan van architect Paul Wallot gekozen. De Duitse architect creëerde een imposant neo-renaissance gebouw, 137 meter lang en 97 meter breed.

Rijksdag

Het parlamentsgebouw, dat de naam Reichstag kreeg, werd van 1884 tot 1894 gebouwd, en werd betaald met oorlogsfondsen die Frankrijk in 1871 moest betalen aan het einde van de oorlog met de Pruisen. De beroemde inscriptie 'Dem Deutschen Volke' (Aan het Duitse Volk) werd pas later, in 1916, toegevoegd door keizer Wilhelm II. De bronzen letters werden gegoten uit gesmolten Franse kanonnen.

Historisch symbool

In 1933 brak er in het gebouw brand uit, waardoor de Rijksdag grotendeels vernield werd. Ook nu nog is het onduidelijk wie de brand stichtte, maar men verdacht indertijd de communisten. Het gaf de partij van Hitler, de NSDAP een duw in de rug, mede waardoor het al snel aan de macht zou komen.

De koepel

Het gebouw werd nog zwaarder vernield aan het einde van de Tweede Wereldoorlog, toen de Sovjettroepen Berlijn binnenvielen. De foto van een soldaat van het Rode Leger die een Sovjetvlag boven op de Rijksdag plaatst is een van de meest bekende afbeeldingen uit de 20e eeuw en was een symbool voor de Duitse nederlaag.

De Glazen Koepel

Na de oorlog lag de Rijksdag in het West-Duitse deel, vlak aan de Berlijnse Muur. Het werd gerestaureerd tussen 1958 en 1972 maar de centrale koepel en het grootste deel van de versieringen aan het gebouw werden verwijderd. Tijdens de deling van Berlijn vergaderde het West-Duitse parlement er een keer per jaar om op die manier aan te geven dat Bonn slechts tijdelijk de hoofdstad was. Na de hereniging van Duitsland besloot men al snel om de Bundestag - het Duitse parlement - terug te verhuizen van Bonn naar Berlijn. Hiervoor werd de Rijksdag gerenoveerd, een werk dat vier jaar in beslag nam en in 1999 voltooid werd.

In de koepel

Het ontwerp van Sir Norman Foster voegde een glazen koepel toe boven de plenaire zaal. Oorspronkelijk was het ontwerp erg controversieel, maar de glazen koepel werd al snel een van de meest herkenbare symbolen van de stad.

Sinds April 1999 zetelt de Bundestag terug in de Rijksdag. Een deel van het gebouw is toegankelijk voor het publiek. Zo kan je naar het dak van het gebouw gaan en langs de binnenkant tot de top van de koepel wandelen.

18. Brandenburger Tor.

Berlijn

STADSVORKENNER

Introductie

Attracties

Kaart

- 1 Rijksdag
- 2 Brandenburger Tor
- 3 Museum Eiland
- 4 Alexanderplatz
- 5 Nikolaiviertel
- 6 Checkpoint Charlie
- 7 Gendamenmarkt
- 8 Dom
- 9 Pergamon Museum
- 10 Berlijnse Muur
- 11 Fernsehturm
- 12 Zoo
- 13 Bebelplatz
- 14 Schloß Charlottenburg
- 15 Gedächtniskirche
- 16 Potsdamer Platz
- 17 Hackesche Höfe
- 18 Holocaust Monument
- 19 Overwinningstzuil
- 20 Paleisbrug
- 21 Neues Museum
- 22 Rotes Rathaus
- 23 Friedrichswerdersche Kirche
- 24 Haus der Kulturen der Welt
- 25 Unter den Linden
- 26 Kulturforum
- 27 Neue Wache
- 28 Standbeeld Frederik de Grote
- 29 Altes Museum
- 30 Neue Synagogue

Brandenburger Tor

Brandenburger Poort

De Brandenburger Tor is een monumentale poort, gebouwd in de 18e eeuw als een symbol van vrede. Tijdens de Koude Oorlog lag de poort, die gelegen is aan de Pariser Platz, pal op de grens tussen Oost- en West-Berlijn en werd het een symbool van het verdeelde Duitsland.

Info

Ligging

Foto's (9)

Sinds de val van de Berlijnse Muur is de Brandenburger Tor een symbool geworden van de hereniging van Duitsland. Pariser Platz, dat een desolaat gebied was ten tijde van de Koude Oorlog, werd volledig heropgebouwd en heeft veel van de 19e eeuwse grandeur teruggekregen.

Brandenburger Tor

De Brandenburger Tor

De Brandenburger Tor is gelegen aan Unter den Linden, een grote boulevard in Berlijn. Het maakte oorspronkelijk deel uit van een omwalling rond Berlijn en was de belangrijkste toegang tot de stad. Het is de enige poort die nog overblijft van deze vroegere omwalling. De monumentale poort werd ontworpen door Carl Gotthard op vraag van keizer Wilhelm II. Het ontwerp van de poort, 65,5 meter breed en 28 meter hoog was gebaseerd op de propyleeën, de toegangspoort tot de Acropolis in Athene. Het werd gebouwd tussen 1778 en 1791 en verving een oude stadspoort. Nog eens vier jaar waren nodig om versieringen af te werken, waaronder de reliëfs die gebeurtenissen uit de Griekse mythologie uitbeelden.

De Quadriga

De quadriga van de overwinning die de poort bekroond werd in 1793 gemaakt door Johann Gottfried Schadow. De bronzen vierspan wordt gemed door een vredesgodin; oorspronkelijk was het beeld, evenals de hele poort, een symbool van de vrede. In 1806, ten tijde van de bezetting van Berlijn door de Fransen, liet Napoleon de quadriga naar Parijs brengen. Na de slag bij Waterloo werd de quadriga triomfantelijk terug naar Berlijn gebracht en werd het een symbool van de overwinning. Toen werd het plein ook Pariser Platz genoemd. Het beeld op de vierspan werd nu Victoria genoemd, naar de Romeinse godin van de overwinning.

De quadriga

Na de Tweede Wereldoorlog

De poort, die intussen een symbool was geworden van Pruisisch militarisme, werd tijdens de Tweede Wereldoorlog zwaar beschadigd. Na de oorlog en de verdeling van Berlijn lag de Brandenburger Tor net op de grens tussen Oost en West Berlijn, net binnen de Russische sector. De poort werd in 1958 gerestaureerd door Oost-Berlijn, terwijl West-Berlijn betaalde voor de reconstructie van de quadriga.

Pariser Platz

Berlijnse Muur

Toen in 1961 de Berlijnse Muur vlak langs de Brandenburger Tor werd gebouwd, werd de poort een symbool van de splitsing van Duitsland. Na de val van de Muur in 1989 kwamen de inwoners in drommen bij de heropende poort samen om de omwenteling te vieren. In 2001 werd opnieuw begonnen met een grondige renovatie van het monument. Het heropende weer als nieuw op 3 oktober 2002.

19. **Topography of Terror. (misschien)**

De in 1987 opgerichte "Topographie des Terrors" is het bekend terrein, en was het administratieve centrum van de planning en controle van de meeste van de nazi-misdaden. Hier waren tussen 1933 en 1945 de Gestapo bureau, het Rijks leiderschap-SS en het Rijks veiligheidshoofdkantoor, de belangrijkste instellingen van de nazi-terreur apparaat van de SS en de politie gehuisvest.

Tijdens de oorlog, deels vernield, beschadigd na de oorlog door de sloop en verbouwing en vergeten, werd deze historische site herontdekt sinds het begin van de jaren tachtig en geleidelijk aan opnieuw gevestigd in het historische geheugen van Berlijn en de Bondsrepubliek Duitsland. Uit een deels braakliggend terrein in de schaduw van de Berlijnse Muur werd uiteindelijk het getransformeerd in een centrum voor de documentatie van de nazi-misdaden, en nu trekt honderdduizenden bezoekers per jaar.

20. Checkpoint charlie

De meest beruchte grensovergang tijdens het verdeelde Berlijn is Checkpoint Charlie. Tussen de jaren 1961 en 1989 heeft er zich hier heel veel afgespeeld. Omdat het de derde grenspost op de belangrijke route tussen West- en Oost-Berlijn was had het de derde letter van het alfabet wat internationaal omschreven wordt als de C van Charlie. In het nabij gelegen Museum Haus am Checkpoint Charlie worden allerlei herinneringen die zich aan deze grenspost afspeelde aangehaald.

Bij de voormalige grensovergang staan vrijwel altijd mannen die als grensbewaker verkleed zijn. Tegen betaling kun je met hen op de foto op deze historische plek in Berlijn.

21. Potsdamer Platz.

Berlijn

STADSVERKENNER

Introductie

Attracties

Kaart

- 1 Rijksdag
- 2 Brandenburger Tor
- 3 Museum Eiland
- 4 Alexanderplatz
- 5 Nikolaiviertel
- 6 Checkpoint Charlie
- 7 Gendarmenmarkt
- 8 Dom
- 9 Pergamon Museum
- 10 Berlijnse Muur
- 11 Fernsehturm
- 12 Zoo
- 13 Bebelplatz
- 14 Schloß Charlottenburg
- 15 Gedächtniskirche
- 16 **Potsdamer Platz**
- 17 Hackesche Höfe
- 18 Holocaust Monument
- 19 Overwinningsszuil
- 20 Paleisbrug
- 21 Neues Museum
- 22 Rotes Rathaus
- 23 Friedrichswerdersche Kirche
- 24 Haus der Kulturen der Welt
- 25 Unter den Linden
- 26 Kulturforum
- 27 Neue Wache
- 28 Standbeeld Frederik de Grote
- 29 Altes Museum
- 30 Neue Synagogue

Potsdamer Platz

Potsdamer Platz was ooit een van de drukste kruispunten in Europa. Tijdens de oorlog werd het gebied echter volledig in puin gelegd. Na de oorlog lag het vlak aan de Berlijnse Muur en was het een desolate zone maar na de val van de muur werd het plein volledig heropgebouwd.

Info

Ligging

Foto's (9)

Geschiedenis

In de jaren 1920 en 1930 was Potsdamer Platz het drukste en een van de meest levendige pleinen in Europa. Het was ook een belangrijk knooppunt voor het openbaar vervoer en in het gebied lagen heel wat café's en bioscoopzalen.

Aan dit alles kwam een abrupt einde toen Potsdamer Platz aan het einde van 1943 zwaar gebombardeerd werd. Na de Tweede Wereldoorlog lag het plein tussen de Amerikaanse, Britse en Russische sectors en werd het een soort niemandsland. Alle gebouwen rond het plein werden afgebroken toen Oost-Duitsland in 1961 de Berlijnse Muur oprichtte.

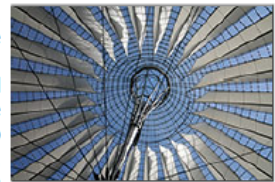

Potsdamer Platz

Herontwikkeling

Na de val van de muur werd besloten om het desolate landschap, 480.000 vierkante meter groot, terug op te vullen. In 1994 gingen de werken van start en werd het terrein de grootste bouwput van Europa.

Het plein werd tesamen met een groot gebied errond herontwikkeld onder de leiding van de architecten Wilmer en Sattler. Het eerste gebouw dat voltooid werd was de Debis toren, ontworpen door Renzo Piano. Een ander in het oog springend gebouwen zijn het Sony Center, een groot complex ontworpen door Helmut Jahn. Hierin bevindt zich naast een kantoorgebouw onder meer ook een Imax theater. Het gebouw ernaast, het bruine bakstenen Kohlhof gebouw kreeg een observatieplatform op een hoogte van 93 meter.

Dak van het Sony Center

Het plein tegenwoordig

Het grote ondergrondse metrostation, winkelcentrum en entertainment complex heeft nieuw leven geblazen in Potsdamer Platz. Het voelt wel nog steeds niet aan als een 'natuurlijk' plein, maar met de bouw van verscheidene residentiële gebouwen in de buurt begint het terug zijn status te verwerven als een van de drukste pleinen van het land.

22. Tempelhof – Het grootste historische monument van Europa

(misschien)

Berlijn heeft een ongelooflijk rijke geschiedenis en er is geen betere manier om deze te ervaren dan door naar een aantal van de talloze monumenten en musea te gaan, die allemaal de veelzijdige en interessante geschiedenis van Berlijn benadrukken. Voor een authentieke en tijdloze kijk in het intrigerende verleden van Berlijn hoef je niet verder te zoeken dan het grootste historische monument van Europa: de luchthaven Tempelhof van Berlijn.

Tempelhof: een korte geschiedenis

De luchthaven zelf is meer dan 90 jaar oud en het oorspronkelijke gebouw werd in de jaren '20 gebouwd. Tijdens de jaren '30 werd het gebouw echter volledig gerenoveerd en omgebouwd tot een moderne faciliteit (voor vooroorlogse normen), wat de technische superioriteit van het naziregime moest onderstrepen. Hierna werd Tempelhof tijdens de Tweede Wereldoorlog een productieapparaat voor de bewapening van de nazi oorlog – door gebruik te maken van dwangarbeid uit de nabijgelegen concentratiekampen. Tot slot (het meeste memorabele gedeelte) werd Tempelhof het belangrijkste onderdeel in de wereldberoemde Berlijnse luchtbrug, waar vrachtvliegtuigen elke 90 seconden werden volgeladen met essentiële goederen voor de inwoners van West-Berlijn.

Tempelhof vandaag

Ondanks het feit dat het vliegveld officieel werd gesloten in 2008, wordt de luchthaven Tempelhof continue nieuw leven ingeblazen; het vliegveld groeit en evolueert elk jaar. In feite zijn tal van hangars op de luchthavens inmiddels een van de meest gewilde locaties in heel Berlijn. In de ontzagwekkende ruimtes worden regelmatig internationale conferenties, beurzen en zelfs muziekshows en festivals van wereldklasse georganiseerd, terwijl de charmante, voormalige administratie vertrekken eerste klas vastgoed zijn geworden voor Berlijnse zakenmensen.

Sterker nog, de voormalige start- en landingsbanen van het terrein zijn nu uitgegroeid tot de grootste open ruimte in de stad, met allerlei denkbare outdoor hobbyisten die optimaal gebruik maken van deze ruimte. Tempelhof Project, het orgaan dat is belast met het behoud en herstel van het terrein heeft zelfs een ambitieus, maar ingenieus regeneratieproject opgesteld voor de komende jaren. Daarmee wordt de uitgestrekte open ruimte in een meer gebruiksvriendelijke park omgezet, inclusief een kenniscentrum en de nodige behuizing.

Zie het allemaal!

Het echte avontuur wacht op je in de terminal. De enige manier om die te bezoeken is door middel van een rondleiding. We raden je aan om een tour te nemen met Tempelhofer Freiheit, omdat hun vakkennis en persoonlijke enthousiasme over zowel het verleden als de toekomst van luchthaven Tempelhof echt voor een interessante, informatieve en ongelooflijk leuke middag zorgt.

De rondleiding begint in de grote zaal, waar je waarschijnlijk een nieuwe waardering voor vliegervrezen krijgt en zal er zeker voor zorgen dat je eraan terugdenkt de volgende keer dat je op een drukke luchthaven bent. De grote zaal is leeg; ongestoord, maar overtuigend.

Dankzij het ongewijzigde retro decor uit de jaren zeventig kun je je de in kleur geklede zakenlui voorstellen als Pan-Amerikaanse stewardessen, terwijl ze hun bagage ophalen en inchecken. De tocht gaat vervolgens verder door het gebouw, langs de lege paspoort check-in balies en het belangrijkste administratiegedeelte.

Laten we eens kijken wat er achter de eerste deur zit...

Met meer dan 9000 kamers op Tempelhof is het onmogelijk om ze allemaal te zien. De hoogtepunten voor ons waren het basketbalveld en de grote, half voltooide gangen waarvan de bouw tijdens de Tweede Wereldoorlog werd stopgezet en nooit is afgemaakt – ondanks het feit dat Tempelhof meer dan vijftig jaar operationeel was na het einde van de oorlog.

Vervolgens gaat de rondleiding naar beneden en naar buiten om te laten zien waar dwangarbeiders munitie en wapenning produceerden tijdens de Tweede Wereldoorlog. Vervolgens bereik je dan de vochtige ruimtes onder de luchthaven en kun je een ondergrondse bunker bezoeken die werd gebouwd als beschutting tegen de bombardementen op Berlijn. Een bijzonder hoogtepunt lag nog iets dieper, en wij kunnen je verzekeren dat het de moeite waard zal zijn om al die trappen af te lopen tot aan het eindpunt.

Onder Tempelhof vind je wat eens een speciaal gebouwde opslagplaats was voor brandbare celluloid film – waarvan wordt gezegd dat het een verzameling is van beelden, die door Duitse spionvliegtuigen genomen waren. Toch zal de echte inhoud nooit worden ontdekt, want om toegang te krijgen tot de faciliteit gebruikten de Russische troepen dynamiet, waardoor de licht ontvlambare film ontvlamde en de inhoud voorgoed van de historische kaart werd geveegd. Het vuur woedde een week lang (de beste schatting van historici), en de verminkte metalen deurkozijnen en het volledig verwoeste beton zijn het bewijs van deze gebeurtenis.

23. Kurfürstendamm

Van ruiterspad naar boulevard

Kurfürstendamm – © Scholvien

De meest favoriete plek om te flaneren in Berlijn is de 'Kudamm'.

Deze boulevard is 3,5 kilometer lang en loopt van de Breitscheidplatz met de Kaiser-Wilhelm-Gedächtniskirche in Charlottenburg tot aan de Rathenauplatz in Grunewald, waar de villawijken in het Westen van Berlijn beginnen.

Rondom de Breitscheidplatz vindt u talloze boetieks, winkeltjes en bedrijven. In rustige zijstraten, zoals de Fasanenstraße, de meest prestigieuze inkoopstraat van de stad, bevinden zich chique boetiekjes en cafés in prachtige gebouwen van rond de eeuwwisseling.

De Kurfürstendamm werd in 1542 aangelegd als dam tussen het Berlijnse stedelijk paleis en het jachtslot Grunewald en diende oorspronkelijk als ruiterspad voor de keurvorst Joachim II. Het vroegste bewijs voor het bestaan van het toen naamloze ruiterspad is het 'Plan géométral de Berlin et des environs' van de ingenieur La Vigne uit 1685.

Pas in 1886 werd de straat aangelegd en kon de ontwikkeling als boulevard beginnen. In de jaren '20 groeide de Kudamm uit tot het trefpunt van intellectuelen. Er ontstonden talrijke theaters, cafés en nachtclubs, onder andere in 1913 het 'Marmorhaus', de eerste grote bioscoop van Berlijn.

Tot op heden is de Kudamm dé Berlijnse boulevard bij uitstek. In de voorbije jaren werden hier verschillende nieuwe gebouwen opgetrokken. In 2001 opende het nieuwe café Kranzlereck de deuren. Het Kudamm-Eck, een bouwkundige flater uit de jaren '60 op het kruispunt met de Joachimsthaler Straße, werd afgebroken en opnieuw bebouwd.

24. Siegessäule.

Overwinningszuil

De Siegestssäule is een overwinningszuil gelegen in Tiergarten, een groot park in het centrum van Berlijn. Op het platform kan men een aantal prachtige mozaïeken bekijken. Een lange trap leidt naar een platform bovenop de zuil vanwaar men een weids uitzicht heeft.

Tiergarten

Tijdens de jaren 1830 werd het 200 hectare grote Tiergarten, een koninklijk jachtterrein, omgevormd tot een publiek park. Het is een favoriete plek voor het houden van picnics en barbecues. In het centrum van een groot rond punt in de Tiergarten, gekend als het Grosser Stern (grote ster), staat de hoge Siegestssäule.

Goldene Else

De zuil

Overwinningszuil

Detail van de mozaïek

De overwinningszuil werd gebouwd tussen 1864 en 1873 naar een ontwerp van Johann Heinrich Stack ter herinnering aan de Pruisische overwinning in de Pruisisch-Deense oorlog van 1864. Het 8,3 meter hoge standbeeld bovenop de top werd later toegevoegd na overwinningen tegen Oostenrijk en Frankrijk. Het beeld, dat ontworpen werd door Friedrich Drake en lokaal gekend is als Goldene Else toont de godin van de overwinning. Het weegt maar liefst 35 ton.

De zuil staat op een groot voetstuk dat versierd is met reliëfs waarop veldslagen worden uitgebeeld. Bovenop het voetstuk staat een colonnade versierd met een grote mozaïek gemaakt door Anton von Werner. Het beeldt de stichting uit van het Duitse Rijk in 1871. Een aantal andere mozaïeken tonen gevechtscènes.

Locatie

Het 69 meter hoge monument stond oorspronkelijk aan het Königsplatz - nu gekend als Platz der Republik, het plein voor de [Rijksdag](#). Het monument werd in 1938 door het Nazi regime verplaatst naar de huidige locatie aan de Grosser Stern.

Platform

Bovenop de Siegestssäule is een observatieplatform, van waar men een weids zicht heeft over Berlijn. In de oostelijke richting kan je de [Rijksdag](#), [Brandenburger Poort](#) en in de verte ook de Fernsehturm zien.

Dagindeling via maps.

25. **Dag indeling.**

DAG 1

[a&o Hostel Berlin Hauptbahnhof naar Lehrter Str. 12, 10557 Berlin, Duitsland - Google Maps](#)

DAG 2

[a&o Hostel Berlin Hauptbahnhof naar Gedenkstätte Berliner Mauer, Bernauer Str. 111, 13355 Berlin, Duitsland - Google Maps](#)

DAG 3

[a&o Hostel Berlin Hauptbahnhof naar Lehrter Str. 12, 10557 Berlin, Duitsland - Google Maps](#)